

Samfundsfag A

Forår 2018

Ulige forhold

2. del:

Kl. 10.00-15.00

Vejledende opgavesæt

Vejledende opgavesæt

Ulige forhold

Opgavernes spørgsmål *med bilag*.

Dette opgavesæt består af en fællesdel og to delopgaver.

Fællesdelens to spørgsmål (*1a og 1b*) skal **begge** besvares.

Af de to delopgaver (*A og B*) skal du vælge **én** til besvarelse.

Ved bedømmelsen af besvarelsen vejer alle 3 spørgsmål (*spørgsmål 1, 2 og 3*) lige meget.

Det betyder, at fællesdelen (*samlet*) vejer cirka $1/3$ og delopgaven cirka $2/3$.

Fællesdel

Besvarelsenerne af opgaverne 1 a og 1 b må samlet maksimalt fylde 700 ord.

- 1 a. **Argumentér ud fra et idealistisk syn imod tidligere udenrigsminister Uffe Ellemann Jensens syn på den sikkerhedspolitiske håndtering af krisen i Ukraine, som det kommer til udtryk i nedenstående citat.**

Det er tydeligt, at de politiske og økonomiske sanktioner – som ellers bider rigtig hårdt i Rusland – ikke har den ønskede virkning. Den ene våbenhvileaftale efter den anden er blevet brudt. Den russiske ledelse lyver ubesværet om, hvad der foregår ved fronten¹. Fronten flytter sig langsomt men sikkert. Og det område, som risikerer at blive frosset fast som en ny russisk lydstat² i lighed med Transnistrien, Abkhasien og Sydossetien, vokser dag for dag. Kampene er nu så voldsomme, og tabene så store, at vi nærmer os et afgørende punkt.

På den russiske side må Putin & Co. gøre sig overvejelser om, hvorvidt al resterende³ forsigtighed skal kastes over bord⁴, og en storoffensiv⁵ iværksættes for at maksimere lemlæstelsen af Ukraine. Eller om man skal fortsætte det grumsede spil med nye Minsk-aftaler, som løbes over ende⁶ af virkeligheden på slagmarken, lige så snart de er indgået.

På den vestlige side må vi overveje, om det giver mening at fortsætte forsøgene på en diplomatisk løsning, som modparten så åbenlyst ikke ønsker at bidrage til. Eller om Ukraine skal have våbenhjælp til det selvforsvar, som er helt i pagt med folkeretten.

I USA diskuteres det i disse dage livligt, om man skal sende ”defensive våben”, for eksempel panserværnsvåben⁷, observationsudstyr og luftforsvar. Der er ved at vokse en ganske stærk opinion frem, som mener ja.

fortsættes .....▶

---

1 fronten: det ”forreste” område af en krig; der, hvor to sider står over for eller kæmper mod hinanden

2 lydstat: land som styres af et andet land eller er under kraftig politisk og militær indflydelse fra et andet land

3 resterende: som er tilbage

4 kastes over bord: opgives

5 storoffensiv: stort angreb

6 løbes over ende: væltes omkuld

7 panserværnsvåben: våben til bekæmpelse af panserkøretøjer, f.eks. kampvogne

Det Hvide Hus tøver tilsyneladende, formentlig af frygt for at USA skal blive blandet ind i endnu en militær konflikt.

Europæerne holder sig til mantraet⁸ om at ”der findes ikke militære løsninger”. Indtil videre. Men hvis amerikanerne (igen igen) tager teten⁹, må europæerne følge med. For eksempel ved at betale regningen, hvis europæiske NATO-lande med lagre af russiske våben (som dem, den ukrainske hær bruger) leverer våben og udrustning til regeringshæren i Ukraine.

Uffe Ellemann: Våben til Ukraine: Ja eller Nej - Berlingske 6. februar 2015. Uddrag.

---

8 mantraet: *forestilling, som man hele tiden gentager og fremhæver som vigtig for adfærd*

9 tager teten: *tager initiativ, tager den ledende rolle*

Fællesdel

- 1b. **Hvad kan der udledes af tabel 1 om udviklingen i vælgerne tilslutning til partierne ved valg til Inatsisartut?**

Besvarelsen skal understøttes af relevante beregninger og anvende viden om partier og vælgere.

Tabel 1. Antal stemmer fordelt på partier til valg til Inatsisartut. Absolutte tal.

Valgår	Atassut	Demokraterne	Inuit Ataqatigiit	Siumut	Øvrige stemmer*	Gyldige stemmer i alt.
1979	7688	-	813	8505	1437	18443
1983	11443	-	2612	10371	111	24537
1984	9873	-	2732	9949	0	22554
1987	8105	-	3823	9987	1214	23129
1991	7536	-	4848	9336	3308	25028
1995	7674	-	5180	9803	2843	25500
1999	7100	-	6217	9899	4939	28155
2002	3933	4215	6362	5795	805	21110
2005	5528	6595	6516	8861	1385	28885
2009	3094	3620	12457	7567	1537	28275
2013	2454	1870	10374	12910	2175	29783
2014	1919	3469	9783	10108	3922	29201

Grønlands statistik 2016.

*Bl.a. Partii Naleraq, Kattusseqatgiit partiiat, Parti Inuit og kandidater opstillet uden for partierne.

Delopgave:

Delopgave A: Politik og ulighed

2. Sammenlign de synspunkter på ulighed og håndtering af ulighed, der kommer til udtryk i bilag A1, A2 og A3.
I sammenligningen skal du anvende viden om politiske ideologier.
3. Du er politisk rådgiver for Randi Evaldsen formand for Demokraterne (D).
Skriv et notat, der indeholder en fagligt begrundet strategi for, hvordan Demokraterne kan komme styrket ud af næste valg til Inatsisartut.
Notatet skal tage udgangspunkt i forskelle mellem bosteder som det fremgår af bilag A4, og du skal anvende viden om vælger- og partiadfærd.

Bilag A1

Sara Olsvig (IA).

Indlæg i forespørgselsdebat om sociale ydelser og incitament til at arbejde.

Inatsisartut 30. maj 2016. Uddrag.

Den Politisk-økonomiske beretning for 2016 indeholder en Holdbarheds- og vækstplan, og den skal vi her i salen diskutere indholdet af i løbet af de kommende dage. Oplægget indeholder hvilke reformer Naalakkersuisut koalitionen agter at fremsætte forslag om. At det skal kunne betale sig at arbejde, er essensen af det indhold flere gerne vil pege på. Fra Inuit Ataqatigiits side er vi enige i, at en skattereform bør placeres som et af de vigtigste elementer, der påtænkes¹⁰ realiseret.

Fra Inuit Ataqatigiits side har vi den klare holdning, at det ikke er spørgsmålet om at nedsætte de sociale ydelser, der vil kunne løse det påpegede problem. Folk der bliver afhængige af de sociale ydelser, kommer dertil pga. mange forskellige årsager. Menneskeligt

---

¹⁰ påtænkes: som der er planer om

fortsættes .....▶

betingede forhold, ledighed fordi der ikke er arbejde at få, psykiske problemer, problemer ift.¹¹ at komme ud af misbrug af alkohol eller euforiserende stoffer, osv. Vi har en forpligtelse til at hjælpe og rådgive mennesker der er kommet i nød, og derfor bør vi ikke forsøge at hente flere økonomiske midler ved at skære hjælpen til dem.

Vi må heller ikke glemme, hvordan det ligger til med folks muligheder for at klare dagen og vejen her i landet og at den førte politik må tilrettes derefter. Der er nogen der tjener så lidt, at de under alle omstændigheder vil have besvær med at betale dagligdagens udgifter. De mennesker der er lavest lønnede, er også dem der har det hårdest i hverdagen, også selvom de har arbejde. Der er noget der ikke hænger sammen. Derfor kan man ikke hente mere ud af de laveste indkomster. Man må gøre det på en anden måde. Det centrale er at diskutere muligheder. Såfremt man ikke er interesseret i at hente mere fra "de bredeste skuldre", vil man ikke have andre end de laveste indkomstgrupper at hente midlerne fra. Hvad er det man vil politisk set? Dette spørgsmål drejer sig om de grundlæggende værdier vi vil basere os på, noget som vi bør diskutere til løbende.

Der kan peges på flere muligheder. Såfremt vi ser på de muligheder som der er blevet peget på i den økonomiske beretning, peger Naalakkersuisut koalitionen for muligheden for et beskæftigelsesfradrag. Fra Inuit Ataqatigiits side sætter vi spørgsmålstejn ved, om dette er vejen frem. Et redskab der kan formindske forskellene på indkomsterne, vil ikke kunne komme de ledige til gavn, hvorved skellet mellem dem der er ledige og dem der er under beskæftigelse vil vokse. Men vi vil gerne være med til at diskutere hvilke initiativer der skal til, for at mindske ulighederne i samfundet og vi vil derfor gerne tale med om at kunne ændre på skattefradragene. Vi er eventuelt også åbne overfor andre alternativer, som andre partier og koalitionen vil kunne pege på, såfremt de er rede til at høre på vore synspunkter også. Vi vil gerne bidrage til diskussionerne om at kunne forbedre levevilkårene for dem der er i beskæftigelse, hvorfor vi er rede til diskussioner omkring forskellige forhold, vi kan leve med.

Omkring diskussionerne om en skattereform, glæder vi os til at bidrage med vore synspunkter.

For det næste vil vi gerne pege på, at når vi diskuterer spørgsmål om hvorvidt det kan betale sig at arbejde, at vi også bør diskutere lysten til at gå på arbejde. Der er mange mennesker der på én eller anden måde er under pres, ja, vi har medborgere, der af forskellige årsager er blevet vant til ikke have en beskæftigelse. Vi skal ikke pege fingre ad dem, men involvere dem og sammen med dem diskutere og planlægge, hvordan de kan komme

---

11 ift.: i forhold til

videre. Det bør vi blive bedre til at gøre.

Den stigende ulighed der præger samfundet i dag, skal vi bekæmpe. Vi skal have vendt udviklingen. Vi må finde nye veje frem. Vi skal formå ikke at tabe mennesker på vejen frem. Vi skal diskutere tingene sammen med befolkningen, give plads til forskelligheder, fortsat udvikling ift. det sociale og uddannelsesmæssige forhold, hvor vi viser nærhed og hensyn til dem der gerne vil opnå bedre forhold for dem selv.

Vi vil alle gerne arbejde for etableringen af flere arbejdspladser. Vi skal vise solidaritet og ønsket om øget lighed i den kommende tid, sætte ord på de værdier vi værdsætter og konkretisere¹², hvad vi gerne vil opnå ift. fremtiden. Det er der hvor vores styrke ligger: at vi gerne vil have, at alle har det godt og at alle er med til at formulere og diskutere, hvordan fremtiden skal forme sig.

---

12 konkretisere: *gøre tydeligt og helt konkret*

Jens-Erik Kirkegaard (*Siumut*).

Indlæg i forespørgselsdebat om de samfundsejede virksomheder.

Inatsisartut 8. november 2016. Uddrag.

Siumut finder forslag om forespørgselsdebat om forvaltningen¹³ af vore samfundsejede aktiver¹⁴, herunder muligheden for i højere grad at drive de samfundsejede virksomheder med udgangspunkt i samfundets behov og som et redskab til at forbedre de økonomiske vilkår for det brede flertal i vort land som værende interessant. Indledningsvis vil vi citere Siumuts program: Citat: *“At skabe et samfund, der gennem ansvarsfuld udnyttelse af landets egne ressourcer samt gennem nødvendige tilførsler udefra formår at tage egen skæbne i egen hånd.”* Citat slut.

Vi er enige med forslagsstillerens ytring om at det er en af Inatsisartuts fornemste opgaver at forbedre befolkningens levevilkår.

Dermed kommer jeg så til dette spørgsmål: Hvorfor lever dele af befolkningen under bedre kår og er mere velstillede?

Det skal bemærkes at vi her på Grønland har lige muligheder for at kunne uddanne os, vi kan sågar få et bolig og midler stillet til rådighed under uddannelsen. Hvis man ser på statistikkerne, kan man se at de uddannede får de største indkomster. Skal Inatsisartut ikke tilbyde lige vilkår hvad angår midler og love for samfundet? Det gør vi jo. Så må vi jo hver især stille os følgende spørgsmål: Hvordan kan jeg være med til at løfte vort elskede land? Ligger ansvaret for befolkningens dårlige levevilkår hos de samfundsejede virksomheder?

Vi ved at det er den enkeltes ansvar at selv stå op om morgenen, den enkelte skal selv sørge for at lave lektier, for hvem skulle ellers sørge for det? Vi ved alle at det er tømreren selv der skal løfte hammeren, hvem skulle ellers slå sømmene i? Vi må sige, at vort land har brug for os, er det så ikke på tide at vi spørger os selv om hvad vi kunne gøre for vort land? Hvad er mine stærke sider? Hvis vi ikke alle er involverede i at drive vort land, hvem skal så det? Vi ved at myndighederne ikke tropper op¹⁵ og laver dine lektier, for ansvaret ligger hos den enkelte. Vi har alle vore stærke sider og man har brug for os.

Dog ved vi alle at vi har mange medborgere der har et hårdt liv. De har under deres opvækst fået så store sår i sindet, at de ikke har en mulighed for at være med til at løfte samfundet. Myndighederne har pligt til at støtte disse enkelte mennesker, enkelte familier

---

13 forvaltningen: *hvordan der bliver styret og administreret*

14 samfundsejede aktiver: *værdifulde ressourcer, som samfundet ejer*

15 tropper op: *møder op*

i at tage skridtet til at komme videre. Kommunerne gør en stor indsats omkring dette, men vi kan desværre også konstatere at dette arbejde ikke bliver gjort godt nok.

Der er mange spørgsmål der ikke lader sig besvare umiddelbart. Men en ting er sikkert, driften af vort land skal løbende diskuteres for samfundets bedste. Men vi har alle hver især pligt til at løfte os selv, således at vi sammen kan løfte samfundet.”

Randi Nuka Vestergaard Evaldsen (*Demokraterne*):

"Robin Hood var en tyveknægt - husk det Vittus".

www.sermitsiaq.ag 28. juli 2014.

Når politikere uden visioner skal skabe resultater for deres vælgere, så sker dette desværre ikke ved, at de skaber noget nyt. De skaber ikke vækst, de skaber ikke jobs og de skaber især ikke ny rigdom og velstand. Det eneste, de skaber, er drømme. Drømme om at nogle er styrtende rige og at de selv som velmenende politikere vil hjælpe de svage, i denne sammenhæng deres vælgere. Disse drømme kaldes i dag "omfordeling". For at give det et hele et lidt helteagtigt skær, så sammenlignes de - ofte af dem selv - med Robin Hood.

Til at starte med - så kender vi nok alle historien om Robin Hood - vi elsker historien. Den er spændende, til tider romantisk og helt sikkert fyldt med aktion. Sådan er gode film. Men det er bare en film. Det er ikke virkeligheden og har aldrig været det. Robin Hood er en myte, et sagn fra det gamle England, hvor man havde brug for helteskikkelser.

Hvis vi skal blive i politikernes verden - drømmen - så lad os se på hvem Robin Hood var. Han var en fredløs, det vil sige, at alle kunne jage ham, da han var dømt for mord og røverier. Historien sætter aldrig fokus på mordet, så lad os gå direkte til røverierne. Ifølge sagnet skulle Robin Hood stjæle fra de rige og give til de fattige og dette skulle angiveligt¹⁶ gøre det i orden at være en gemen¹⁷ tyveknægt. Men tyveri er ikke i orden. Hverken dengang eller i dag.

Grønlands Robin Hood 2014 - naalakkersuisoq for finanser, Vittus Qujaukitsoq - han stjæler fra de rige og giver til de fattige. De rige i hans øjne er Kommuneqarfik Sermersooq og Qeqqata Kommunia og de fattige er hans hjemkommune og partikollegaer i nord og hans partikollegaer i syd.

Hvis nu Vittus var så god til tal, som han selv tror, så vil han kunne se, at der ikke findes rige kommuner. Så der er ikke nogle rige at stjæle fra. Det han rent faktisk gør er, at sikre at alle er lige fattige. Det kan såmænd også være en politisk ambition i sig selv, men så er vi tilbage til de politikere som ingen visioner har - igen.

Vittus glemmer behændigt¹⁸ en masse ting, når han udtaler sig. Han glemmer for eksempel den skjulte krydssubsidiering, som findes overalt i Grønland, og som forvrænger¹⁹ det vir-

---

16 angiveligt: *efter hvad man hører (men man er måske uenig i at det er rigtigt)*

17 gemen: *ondskabsfuld eller almindelig/ikke speciel*

18 behændigt: *på en smart måde*

19 forvrænger: *fordrejer, gør skævt*

fortsættes .....➔

kelige billede at leveomkostningerne og potentialerne i dette pragtfulde land. Han glemmer også en anden vigtig ting. Han glemmer helt at se på de administrationsomkostninger²⁰, der er i de enkelte kommuner og hvad de reelt har gjort - i forhold til hvad der reelt kan gøres - for at gøre de kommunale administrationer så billige og effektive i drift som muligt.

Dermed betaler Nuuk - lad os sige det som det er - for at Jørgen i syd og Ole i Nord ikke tør gennemføre de nødvendige rationaliseringer²¹ og centraliseringer, som er bydende nødvendige. Altså med mindre man kan få andre til at betale for sit manglende mod og manglende visioner.

Det er ikke nok at have som vision, at man vil være en moderne omfordeler, undskyld, en Robin Hood. For du skal huske en ting Vittus. Robin Hood var en gemen tyveknægt.

---

20 administrationsomkostninger: *omkostninger ved styringen af det offentlige*

21 rationaliseringer: *når noget bliver gjort mere effektivt og billigere*

Gennemsnitlig årlig personindkomst i kroner, 2015.

Bruttoindkomst

Bund 4

Qeqertat	76845
Savissivik.....	99869
Iginniarfik	101761
Nuussuaq.....	105016

Top 4

Qaqortoq	213802
Ilulissat	216928
Sisimiut	233601
Nuuk	307291

Kilde: *Grønlands Statistikbank 2017.*

Delopgave:

Delopgave B: Grønlands økonomi

2. Undersøg, hvad der af materialet i bilag B1 kan udledes om den økonomiske udvikling.
Undersøgelsen skal understøttes af relevante beregninger, og du skal anvende viden om økonomiske sammenhænge.
3. Diskutér, hvorvidt det er ønskeligt og muligt at grønlandsk økonomi gøres mindre afhængig af fiskeri.
Diskussionen skal tage udgangspunkt i bilag B2, og du skal anvende viden om økonomisk politik.

Bilag B1

Tabel 1: Forsyningsbalancens hovedposter, årlig realvækst i pct.

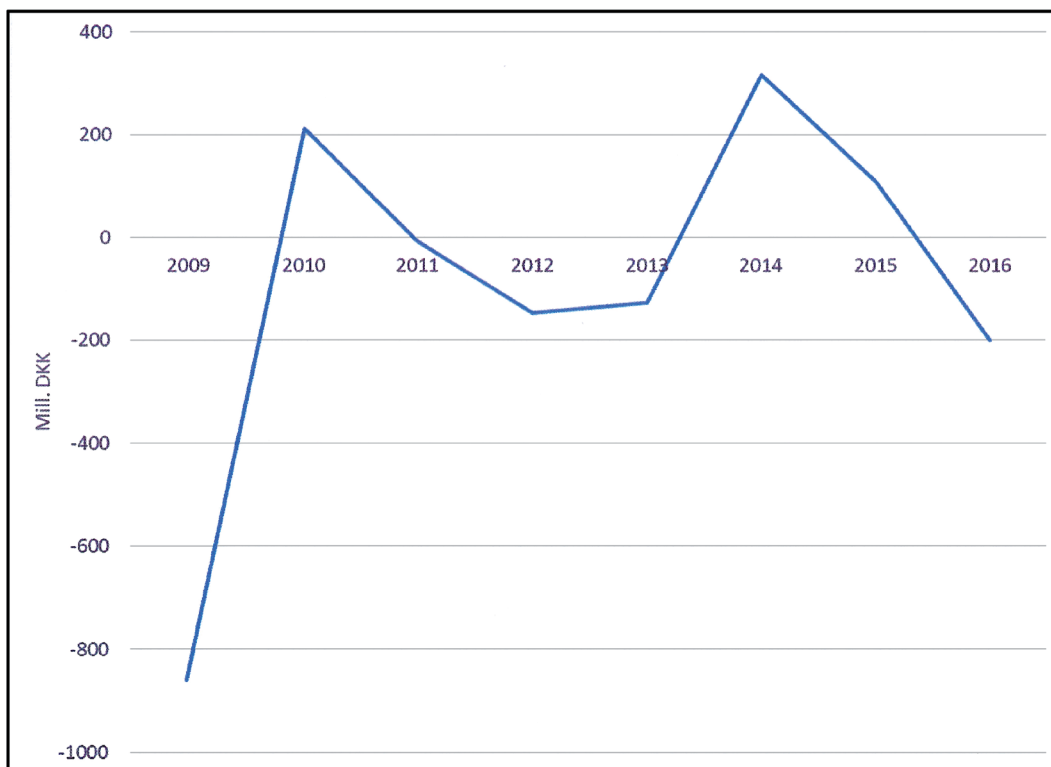
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*	2017*
Privat forbrug	1,7	2,7	-1,8	-0,3	-1,7	1,8	2,1	1,6
Offentligt forbrug	-1,4	-1,1	-0,5	2,2	0,6	0,5	0,5	0,5
Bruttoinvesteringer i alt	75,2	27,4	-40,6	-22,8	-44,0	24,7	27,5	-2,4
Eksport af varer og tjenester	12,5	-1,7	-3,9	-1,5	0,9	-6,0	12,0	4,5
Import af varer og tjenester	37,6	14,2	-29,3	-10,2	-19,2	4,8	11,4	1,3
Bruttonationalprodukt, BNP	2,5	2,2	-0,5	-1,3	-1,6	1,1	4,6	1,1

* Prognosetal

fortsættes .....▶

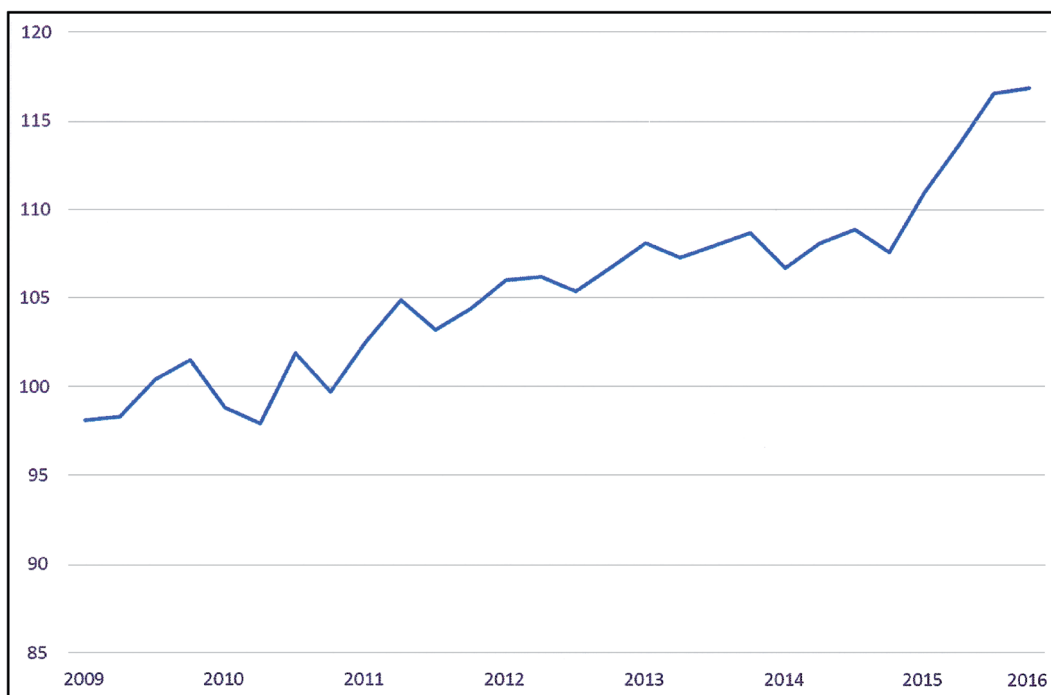
Bilag B1 - fortsat

Figur 1: Landskassens DAU-saldo. 2008-2016. Mill. kroner.

Anm.: DAU er en forkortelse for Drifts-, anlægs- og udlånsbudgettet. Tallene for 2016 er prognosetal.

Figur 2: Indeks for detailhandelens omsætning (2010=100).

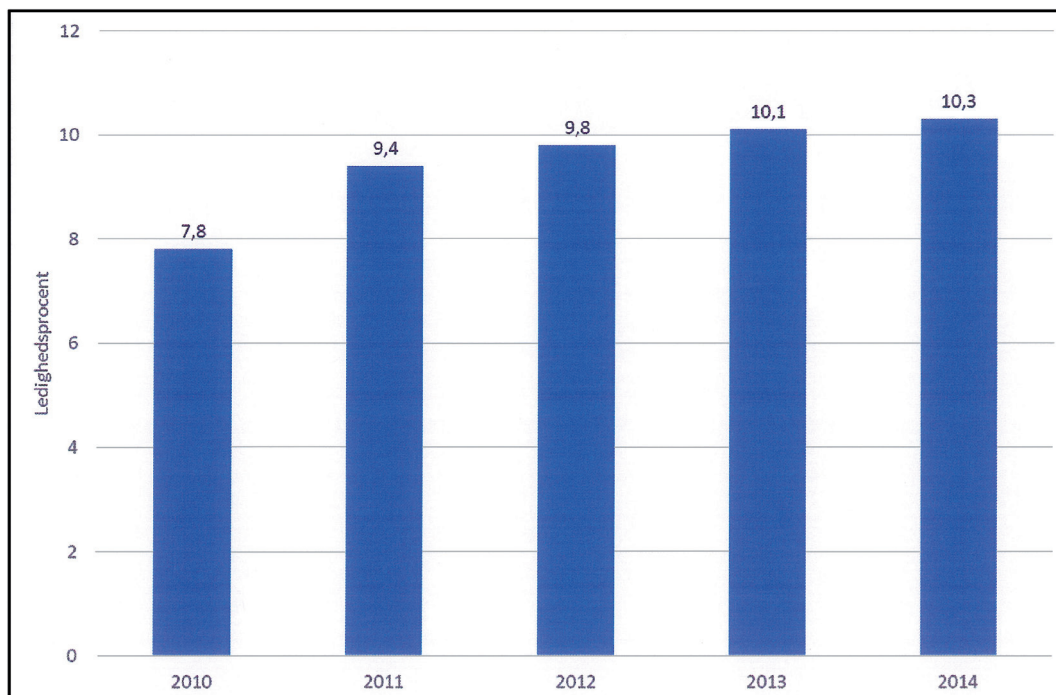

Anm.: Sæsonkorrigeret.

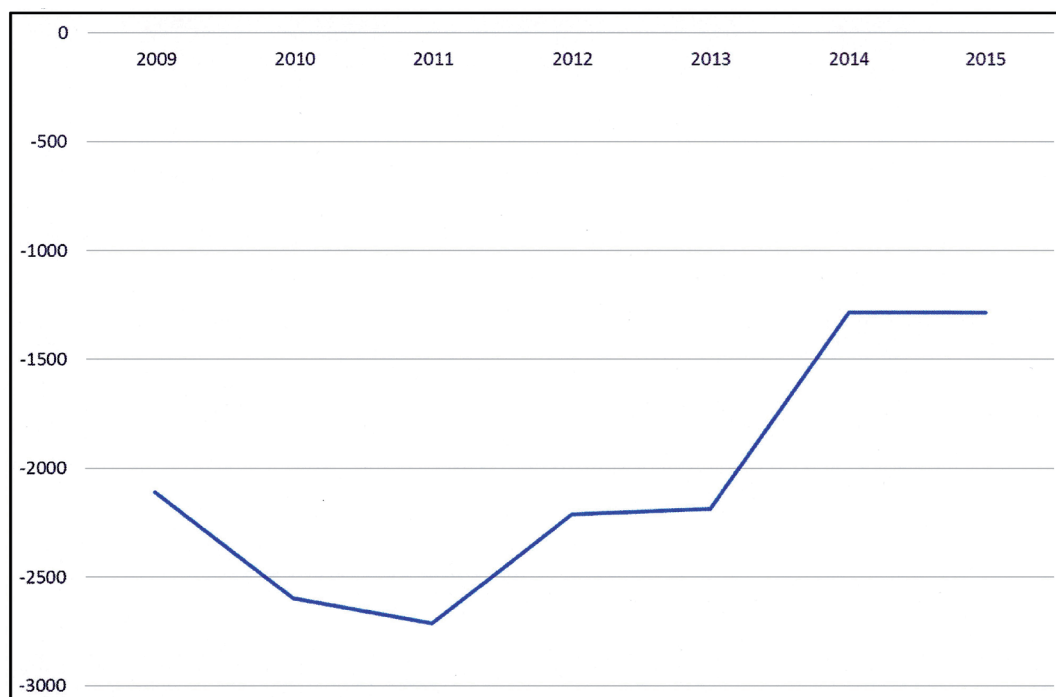
Bilag B1 - fortsat

Figur 3: Ledighedsprocent 18-64-årige.

Kilde: Grønlands Statistik.

Figur 4: Grønlands handelsbalance 2009-2015. 1000 kroner

Kilde: Grønlands Statistik.

Kim Vejrup:

Grønland er for afhængig af fiskeriet

Fiskeri Tidende 22. 08. 2015. Uddrag.

Der skal satses på flere erhverv end fiskeriet, hvis Grønland skal undgå af havne i en ny økonomisk krise, lyder rådet fra direktør i Nationalbanken. Det grønlandske selvstyre har netop præsenteret en finanslov for 2016, hvor der er et forventet underskud på 65 millioner kroner. Og det har fået den danske direktør i Nationalbanken, Lars Rohde, til at komme med et godt råd til politikerne: Sørg for at I bliver mindre afhængige af fiskeriet.

Hans råd skal ses i lyset af, at Grønland så småt er på vej ud den økonomiske krise, og at man for alt i verden skal undgå at få underskud på finanserne - som det har været tilfældet tidligere, og som det altså ser ud til, at man er villig til at gøre igen.

Vejen ud, mener direktøren for Nationalbanken, er at satse på flere erhverv end fiskeri. -Det giver nogle risici for samfundet, hvis fangsterne svigter, eller hvis verdensmarkedet af den ene eller anden grund begynder at falde prismæssigt, og det har man set historisk i perioder, at det godt kan ske begge dele, siger Lars Rohde ifølge KNR. gl.

Den grønlandske finansminister, Andreas Uldum, siger til KNR.gl, at man fra grønlandsk side er klar over problemstillingen, og at man arbejder på at gøre Grønland mindre afhængigt af fiskeriet.

- Der er masser af muligheder, man skal bare tænke ud af boksen²² og samarbejde mere med erhvervslivet og kommunerne for at danne rammerne for, at man kan drive en sund virksomhed, siger han til KNR.

---

22 tænke ud af boksen: *tænke på en ny måde*

NAALAKKERSUISUT

GOVERNMENT OF GREENLAND

Naqinneqarfia: Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik • Tryk: Uddannelsesstyrelsen

---

Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik
Departementet for Uddannelse, Kultur, Forskning og Kirke